

مغروط جامعه‌شناسی فرهنگی

بنیاد شریعتی

سرشناسه:	شریعتی، علی، ۱۳۱۲-۱۳۵۶.
عنوان و نام پدیدآور:	مخروط جامعه‌شناسی فرهنگی / دکتر علی شریعتی؛
مشخصات نشر:	تهران: بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری:	۹۰ ص: ۲۰×۱۱ س م.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۵۳۶۵-۰۶-۱
وضعیت فهرست‌نویسی:	لیا
یادداشت:	کتاب حاضر برگزیده‌ای از دو کتاب "چه باید کرد" و "ویژگی‌های قرون جدید" اثر علی شریعتی است.
موضوع:	استعمار فرهنگی - ایران
موضوع:	تمدن جدید - قرن ۲۰ م
موضوع:	تمدن - تاریخ
موضوع:	روشنفکران - ایران
موضوع:	ایران - زندگی فرهنگی
شناسه افزوده:	شریعتی، علی، ۱۳۱۲-۱۳۵۶، چه باید کرد؟
شناسه افزوده:	شریعتی، علی، ۱۳۱۲-۱۳۵۶، ویژگی‌های قرون جدید
شناسه افزوده:	بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۰ ۴ / ۶۷۰ / ۱۴۱۸
رده‌بندی دیویی:	۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی:	۲۵۹۹۳۶۷

مخروط جامعه‌شناسی فرهنگی

نویسنده: دکتر علی شریعتی

لیتوگرافی الوان - چاپ و صحافی: بهمان

طرح روی جلد: حسن کریم‌زاده

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۱ - شمارگان: ۱۱۰۰

قیمت: ۲۲۰۰۰ ریال

ناشر: موسسه بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی مزینانی

مرکز پخش: انتشارات چاپخش

نشانی: تهران، میدان انقلاب، بازارچه کتاب، پلاک ۱۲

تلفن: ۶۶۴۰۴۱۱۰ فکس: ۶۶۴۹۳۴۷۵

سندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۱۷۳۷

کلیه حقوق محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۶۵-۰۶-۱

بنیاد فرهنگی شریعتی

یادداشت

قریب به سی سال از چاپ مجموعه آثار شریعتی توسط «دفتر تدوین و تنظیم مجموعه آثار دکتر علی شریعتی» می‌گذرد. چاپ آثار مکتوب و شفاهی شریعتی از سال ۱۳۵۷ به شکل مجموعه‌ای و نیز موضوعی، برخاسته از یک ضرورت بود. حجم وسیع و تنوع موضوعی این آثار، وجود چاپ‌های متعدد و پراکنده و با نام‌های مستعار از زمان حیات او تا آغاز انقلاب در جامعه و نیز بسیاری از مکتوبات و کنفرانس‌هایی که تا آن زمان، هرگز به چاپ نرسیده بود، عرضه مجموعه‌ای منسجم را ضروری می‌ساخت. هدف اصلی دست‌اندرکاران این مجموعه آثار قبل از هر چیز مقابله با خطر دخل و تصرف، تشنیت و سوءاستفاده از این میراث بود. شریعتی از هجده سالگی تا چهل و سه سالگی در حوزه‌های متنوعی چون ادبیات، دین، عرفان، جامعه‌شناسی،

تاریخ و... سخن گفته و قلم زده است و طبیعتاً هر گونه قضاوت دقیق و عادلانه در باره افکار و اندیشه‌های او بدون رجوع به چنین مجموعه منسجمی ناممکن است. این «دفتر» پس از تدوین و تنظیم سی و شش مجموعه آثار (آخرین جلد آثار جوانی است که در سال ۱۳۸۶ در اختیار خوانندگان قرار گرفته) وظیفه خود را به پایان برده است.

امروز اما شریعتی با طیف جدیدی از مخاطبان روبروست. مخاطبانی جوان که نیازهایی جدید و پرسش‌هایی متفاوت دارند و قطعاً مجال و حوصله کافی برای مطالعه سی و شش مجموعه آثار را ندارند. مواجهه با سی و شش جلد اثر برای مخاطب جوانی که او و زمانه‌اش را نشناخته، مقدماً غیرممکن است. بسیاری از کنفرانس‌ها و نوشته‌های شریعتی که برای نسل گذشته نام‌های آشنایی بوده‌اند و در ذیل مجموعه آثار و گهگاه با نام‌هایی متفاوت قرار گرفته‌اند، امروزه برای مخاطب جوان شریعتی ناآشناست. از این رو اگر تا دیروز، «جمع‌آوری» و «انسجام» آثار او ضرورتی حیاتی برای حفظ یکپارچگی آن بود، امروز چنین پیداست که به منظور آشنایی مخاطب جوان با اندیشه‌های وی، گزیده متون او لازم است که به همان شکل اولیه، یعنی رساله‌های کوچک و کنفرانس‌های مجزا با عناوین اولیه بار دیگر چاپ و نشر یابد. هر یک از این کتاب‌های

کوچک و موضوعی می‌تواند و قرار است دعوتی باشد برای ورود به زندگی شریعتی و نیز اندیشه‌های او.

شریعتی سال‌هاست که در کانون توجهات، سوء تفاهات و تحولات سیاسی و اجتماعی و نیز فردی سه نسل قرار داشته و دارد و هر بار به گونه‌ای خوانده و فهمیده شده است. حتی اگر نتوان مسئولیت این خوانش‌های گوناگون و گاه متضاد را بر عهده او گذاشت اما چنین پیداست که او توانسته به‌رغم زمینه و زمانه متفاوت مخاطب‌های متفاوتی را در محضر خود بنشانند. اندیشه‌ای منشوری و زیستی غنی که ضرورتاً باید در ذیل یکدیگر فهمیده شوند چه در راستای همدلی با آن و چه به قصد نقدش. کتاب‌هایی که به این منظور در اختیار خوانندگان جوان قرار می‌گیرد گزینشی است از میان مجموعه آثار، در اکثر موارد با همان عنوانی که در زمان حیات شریعتی نشر یافته و مخاطب خود را درگیر ساخته است. این گزینش‌ها و اولویت‌بندی‌ها از میان متون دیروزی، عمدتاً با در نظر گرفتن دغدغه‌ها و پرسش‌های امروزی خوانندگان جوان شریعتی صورت می‌گیرد. با این تلقی که شاید پشت کردن به دیروز، شرط اصلی رفتن به سوی فردا نباشد، با این باور که عبور از گذشته به‌یمن مرور دوباره آن میسر است و نهایتاً با این تصور که هنوز بسیاری از حرف‌های شریعتی ناشنیده باقی مانده‌اند.

کافی است زاویه دید و جایگاه همیشگی مان را ترک کنیم و از زاویه‌ای تازه و برآمده از تجربیات متفاوت فردی، اجتماعی و فرهنگی به آن حرف‌ها بنگریم. نشان دادن پرسش‌های جدید در برابر متن قدیم شاید مخاطب جدید شریعتی را به پاسخ‌هایی متفاوت راه برد. امید!

در ضمن نکات زیر نیز بایسته ذکر است:

۱. این سلسله کتاب‌ها با رسم الخط جدید منتشر می‌شوند.
۲. در برخی موارد با الهام از گفته‌های دکتر شریعتی برای کتاب نام برگزیده‌ایم.
۳. هر جا که برای فهم بهتر مطلب افزودن کلمه یا عبارتی ضروری تشخیص داده شده آن را در میان [] قرار داده‌ایم.
۴. به منظور رعایت امانت، هر جا شخص شریعتی جایی را خالی گذاشته، تا حد امکان عیناً حفظ کرده‌ایم.
۵. اگر کلمه یا کلماتی در نوار یا نوشته قابل تشخیص و حتی حدس زدن نبوده‌اند، یا در متن دست‌نویس جافسادگی وجود داشته به‌جای آن از علامت «...» استفاده کرده‌ایم.
۶. در محل فقدان یک الی چند صفحه از دست‌نویس، از علامت «...» بهره گرفته‌ایم.

بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی

مقدمه

کتاب پیش‌رو شامل دو دفتر «مخطوط جامعه‌شناسی فرهنگی» و نیز «نگاهی به تاریخ فردا» است. دفتر اول که پیش‌تر در مجموعه آثار ۲۰ به نام «چه باید کرد؟» به چاپ رسیده، سخنرانی دکتر شریعتی در دانشکده نفت آبادان بوده است؛ تاریخ آن مشخص نیست و احتمالاً به قبل از سال ۵۰ برمی‌گردد. «نگاهی به تاریخ فردا» نیز در مجموعه آثار ۳۱ زیر عنوان «ویژگی‌های قرون جدید» درج گردیده و به صورت سخنرانی در حسینیه ارشاد به تاریخ ۱۳۴۸/۷/۲۰ ارائه شده است. موضوع مشترک این دو سخنرانی، موقعیت متناقض‌نمای انسان ایرانی مسلمان امروز است که مبتلا به نوعی ناهم‌زمانی میان تاریخ خود و موقعیت جهانی است. در هر دو دفتر، شریعتی به تاریخ تحول اندیشه و مذهب و موقعیت جدید تفکر در غرب می‌پردازد و از همین منظر به وضعیت فرهنگی کنونی جامعه ما نگاهی می‌اندازد.